

АЖАЛША БЭРХЭ ХОНИШО ДӨЙНГӨӨ АЛДАР СОЛЫЕ ДУУД

ГОЛ ҮАЛБАРИАА ГЭЭГДЭЛДЭ БҮ ОРУУЛАЯ

Хэр угнаа хойшо бурад зон хун сагаан хонин хүрэгөө табиан хушуун малайнгаа түрүү зэргэдэ табидаг, эгээл хүндэтэй айлаандаа хонин төөлэй үргэдэг, магнал торгон гадартай, найхан хурган дотортой дэглээ гоёдолоо үмдэдэг хааб даа.

Бүри урдань Бурад оройной Борьёгой талдаа үдхэгдээн хонинной тарган мяхан Петербург хотодо эзэн хаанай стол дээрэ хүндин дээжэ болгогдоно табигдадаг байгаа гэлсэдэг. Нүүлдэншье Совет засагай үедэ Москвада хүнүүд ресторанда ороходо, борьёогой хонинной мяхан бини гү гэж бурадаг байһан ха юм.

Тимэһээ Бурад оройнойнай хүн зон хонин ажаллаара яһала омогорходог, хүдөө ажахынмай түрүү халбаринуудай нэгэн гэжэ тоолодог. Хонин хүрэг үхсэбэрлэгөөр арадайнга аянаһай баян дүй дуршалье алдаагүй, ажалша бэрхэ хониншодойнай найн бураг сууше холуур мэдээжэ болоһон ааб даа.

Тэд хүлэй үедэ бүхы орон соо боложо байһан ехэ худалданууд республикнай хүдөө ажахы, тэрэ тоодо хонин ажалшые хүндэтхөөр дайража, горитойхон доройтогдоо оруула. Эдэ жэлүүдтэ ажахынуудта хонин хүрэгтэй тоо толгой улам хороогдожо, эхэ хониндоо хургад үсөөн абадаг, ноһон бага хайшалагдадаг боложо байна гэжэ суглаан, зүблөн бүхэндэ хэлсэгдэнэ, хэблэлдэнь бэшгэдэнэ.

Жэшээлхэдэ, гансахан нүүдэй турбан жэлдэ республика соо бүхы ажахынуудта хониндо тоо толгой 110 гара мянган толгойгоор үсөөрөө. Тухайлбал, нёдондо энэ үедэ бүхы дээрэ 1.570.396 хонид, хургад харууһалагдажа байгаа хаа, мүнөө оройдоол 1.370.331 хонид, хургад тоологдоно. Тарбагатайн, Баргажанай, Загарайн, Хурамхаанай, Хэжэнгийн, Хяагтын, Ивалгын аймагууд жэл соо хониндогтоо тоо толгойе аяр 15-һаа 27 хүрэтэр процентээр хорогдоо.

Энэһээ уламжалан, хонинной мяха, ноһоо худалдагшые эрид бага болоо ааб даа. Жэшээнь, нёдондо жэлэй түрүүшын хахалта республика соо 4278 центнер хонинной мяхан гүрэндэ худалдагдана ха, мүнөө үнгэрһон долоон парада тэрэн арай гэжэ 3770 центиэрэ хүрөө. Хониндой ноһоо худалдагта тухай хэлэлтэһегүй. Мүнөө ноһоо үйлдэбэрлэдг ажахынууд, тинхэдэ тэрэниһеь угаанка, буйлуулжа, эд болдогг предпринятиуд хоорондоо үгөөс ойлголсохобэ болнихой. Эндэ ноһоной сэн эгээл ехэ арасадаат асуудал болоно. Промышленностины монополист предпринятиудта хашагдажа, бэрхэтэй байдалда ороһон колхоз, совхозуудай арай гэжэ үйлдэбэрлэдг продукция артагтай хаань, найн сэгдэ хүргэхэ гэгэниһеь ойлголсогой.

Эхэ хониндоо хургадтай олоор абаа, тэднэй гарва хорлогтойгоор түлжүүлэгдэ хаань, хонин хүрэг түргэн олоһорхо, энэ халбарини ашаг үрэ дэһшлэхэ юм ааб даа.

Гэбшье гансахан энэ жэлые абажа үзэхэдэ, нёдондонохидо орходоо 57,7 мянган хургад үсөөн абаа. Байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр оройдоо 63 хурган түлжүүлэгдэ. Үнгэрэгшэ жэлэй сентябрини 1-нэй байдалаар зуун эхэ хонин бүхэндэ 67 хурган түлжүүлэгдэжэ байгаа. Энэ жэлдэ республикнин дунда зэргэнь хэмжээнхээ хургагүй доогуур, зуун эхэ хонин бүриһөө миңд 46—55 хурга түлжүүлһон аймагууд бин. Тэднэй дунда Хурамхаанай, Хэжэнгийн, Баргажанай, Загарайн, Хяагтын, Сэлэнгын аймагуудые нэрлэжэ болоно.

Гэбшье хэды бэрхэтэй байдалай тохёолдошые хаань, эдэ бүгдэды сэдхэлээрээ, ухаан бодолоороо ойлгоно, хэшхэлээрээ тэбшлэжэ, даһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө оролдон, бэлн шадабарин, хүсэ шадалаа дүүрэн зориулжа хүдэлдэг хониншодой үшөөл үсөөн бэшэ бин байһаниһеь хайшаалтай.

Тэднэй тоогой урда жэлэйхнээ нилээд үсөөрөшые хаань, энэ доро толилогдоһон түрүүшүүдэ эрхим ажалын туслоо гүнзгы байсхалан хүргэхэ, алдар солын магтаал хайшаал дуудажа, үшөө ехэ амжалта туйлалта үрэхэ хүсэл түрэнэ.

Нёдондо республика соо хониншодой 204 бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурга түлжүүлһон хаань, байгша ондо 114 бригада тинхэ үрэ дунгуудые гуйлаа.

Нүүдэй арбаад жэлдэ Эдын аймагай Борьёогой совхоз хонин ажаллаара түрүү зэргэдэ ябана. Байгша ондошье 24 бригадань зуун эхэ бүриһөө 100-һаа дээшэ хурга абаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 154,5 хурга томо болгоһон эндэхи ахалагша хониншон Енатерина Доржневна Чупышева гэр бүлөөрөө энэ жэлдэшые баһал түрүү нэрээ алдаагүй. Зуун эхэ хонин бүхэндэ 130 хурга түлжүүлэе хурган бүхэндэ 20 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь таһалаа, хонин бүхэндэ 3,7 килограмм ноһоо хайшалаа. Баһал эндэхи бэрхэ хониншон Виктор Содномович Гуржатов нүхэдөөрөө харууһалдаг 573 эхэ хониндоо 703 хурга томо болгоо, хонин бүхэндэ 4,3 килограмм ноһоо абаа.

Урдандаа хонин ажаллаара ехөшые суурхаагүй байһан Хэжэнгийн эблэйхид (урдань совхоз байгаа) энэ жэлдэ гайхалтай үрэ дунгуудые туйлаба. Бүхы ажахыгаараа зуун эхэ хонин бүриһөө 111 хурга түлжүүлэе юм. Ажахын залуу хониншон Батор Павлович Хажеев гэрлэһинээрэ даажа абаһан 504 эхэ хониндоо 786 хурга түлжүүлэе гэжэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 156 хурга томо болгожо, тэднэйнгээ тус бүриһеь 22 килограмм шэгнүүртэйгээр тусаагаа. Хонин бүхэндэ 4,75 килограмм ноһоо хайшалаһан байна. Бүхэли жэл соо нэгэшые хонин, хурга гарзалуулаагүй.

Республикада оло дахин шалгарһан суурта хониншон Даша-Нима Буодиевич Сундеев (Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз) мүнөө жэлдэшые баһал найн үрэ дунгуудээрэ шалгараа.

Ямаршые жэлдэ ажалайнга үрэ дунгууды доошолуудлаагүй, түрүү зэргээс алдаагүй бэрхэ хониншодой бүхэндэ бин. Яруунын аймагай «Дружба» колхозтой суурта хониншон Балдан-Дамба Эрдынеевич Ринчинов, Ивалгын ОПХ-гай хониншон Мунко Иамбулович Будаев, Хорин аймагай Удын совхозой хониншод Вимбаевтан (мүнөө Гергэйн Мархаевичийн хүүбүднэй хүдэлнэ) болон бусад, Сэлэнгын совхозой үннэй хониншодой нэгэн Базар-Сада Цыбонкович Цыденов энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 125 хурга түлжүүлэе, тэднээ тус бүриһэдэ 24 килограмм шэгнүүртэй болгожо, эхэһээнь халгаагаа, хонин бүхэндэ 4,5 килограмм ноһоо хайшалаа.

Эрье, зунаг, түлгэ хониндые, хусануудые харууһалдаг хониншодой ажалай үрэ дунгууд энэһинээ урагша балайшые ехэ харуулагдадаггүй байгаа. Үнэндэ, тэднэй оролдосото ажалһаа, баян дүй дуршальһоо ехэ юуман дүлдэдадаг. Нарин, найн харууһа, тэжээл дээрэ байлагдаһан эмэ тулганууд, зунагууд саашадаа түл түрээс найнаар үгэхэ, ноһооршые найн эхэ хонид болодог ха юм. Эрэ түлгэ, эрьсүндэ баһал найн харууһанда, бэлшээрэдэ ябахалаа, саг соорог таргалжа, мяха, ноһоо ехээр үгэхэ байна.

Энэ талааршые бэрхэ хониншод үсөөн бэшэ бин гэжэ эндэ толилогдоһон үрэ дунгууд гэршэлнэ. Хорин аймагай Удын совхозой хониншон Дагба Дампилович Дымбрылов харууһалдаг 1231 толгой зунагуудта жэл соо 98,5 процент бүри бүтэл байлажа, тус бүриһөө 4,7 килограмм ноһоо хайшалаа. Тарбагатайн аймагай тарлашадай ажахынуудай Лениной нэрэмжэтэ нэгэдэлэй хониншон Георгий Иванович Рыжаков 1009 толгой түлгэ харууһалдаа, нэгэшые гарзалуулаагүй, тус бүриһөө 4,2 килограмм ноһоо абаа.

Саашадаа хүдөө ажахынгаа гол халбарини хонин ажалые бү доройтулал, хамтынгаа хүсөөр тэрэнээ өөдөн татайл гэжэ урлалхаар байна. Энээн тухай мүнөөдөр Улаан-Үдэ хотодо Соведүүдэй байһан соо сугларһан түрүү хониншоднай баһал ханам, яһаа хэлэхэ, туйнтай зүбшлэл үгэхэ бээ гэжэ хүлэгдэнэ.

М. НАМЖИЛОВ,
редакциин социально-экономическа таһагай хүдэлмэригшэ.

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хониншон Социалист Акалай Герой Д.Н. Б. СУНДУЕВ.

Хэжэнгийн аймагай таряашадай ажахынуудай Хэжэнгын эблэйхонин Б. С. ЖИГМИТОВ.

Эдын аймагай Борьёогой совхозой ахалагша хониншон Б.Н. Г. ГОМБОЖАПОВ. С. БАЛДУЕВАН фото.

БАЙГША 1992 ОНДО ЗУУН ЭХЭ ХОНИН БҮРИНӨӨ ЗУУННАА ДЭЭШЭ ХУРГА АБАЖА ТҮЛЖҮҮЛЭХН ТҮРҮҮШҮҮЛ

Ахалагша хониншодой фамили, нэрэ, обог	Ахалагша хониншодой фамили, нэрэ, обог	Зуун эхэ хонин бүриһөө абаһан хургад	Хонин бүхэндэ хайшалаһан ноһоо (килограмм)
--	--	--------------------------------------	--

БАРГАЖАНАЙ РАЙОН

Сундеев Д.Н. Б.	Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз	121	3,9
Намжилова С. Б.	—	100	3,6
Гатапова В. В.	—	100	3,8

ЭДЫН РАЙОН

Найманов Б. Д.	Булагай колхоз	100	3,4
Дампилов В. Р.	Лениной нэрэмжэтэ колхоз	105	3,4
Цыренов В. Р.	—	101	3,1
Намсарев Ю. А.	—	100	3,1
Галсанов И. Д.	—	100	3,0
Побокос Г. М.	XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз	100	4,7

Батордоржиев Д.Д. Т.	—	100	4,0
Норбоев В. Ц.	Цагаатын колхоз	100	3,5
Мункуев Г. Л.	«Заречный» совхоз	100	2,9
Бальжиев Б. С.	«Коммунизм» колхоз	100	3,8
Батуев Б. Д.	—	100	3,5
Дымчиков С. Ч.	—	100	3,5
Ульзутуев В. Л.	—	100	3,7
Трудинов А. М.	Боонын совхоз	100	3,5
Самбуев В. Д.	—	100	3,5
Мункуева Н. Ш.	Октябрийн 60 жэлэй нэрэмжэтэ колхоз	100	3,7

Гомбоев Д. Э.	—	100	3,5
Бадмаев В. И.	—	100	3,5
Чупышева Е. Д.	Борьёогой совхоз	130	3,5
Гуржатов В. Р.	—	122	4,3
Цыдыпов С. С.	—	121	4,0
Мункуев Г. Д. С.	—	120	4,3
Досев Д. Г.	—	117	3,5
Лыдылгачева В. Р.	—	115	3,8
Рабдан А. Г.	—	115	4,0
Базаров С. В.	—	115	4,6
Галсанов А. В.	—	115	3,9
Гандунова А. Ц.	—	110	3,4
Рабдан Б. Н.	—	105	3,9
Галсанов В. Э. М.	—	105	4,2
Галсанов В. Р.	—	104	4,2
Жамбалев Г. Ц.	—	103	4,3
Гомбожапов Б.Н. Г.	—	102	4,4
Банзаржапов А. Г.	—	102	3,6
Цыренжапов С. Б.	—	101	3,3
Чупышев В. И.	—	100	4,1
Батормункуев С. Ч.	—	100	3,6
Ергалов В. К.	—	100	3,6
Сосоров С. Л.	—	100	4,4
Дашев Д. Д.	—	100	3,6
Базаров В. Г.	—	100	3,9
Норбоев М. И.	—	100	4,4
Гомбоев Д.Н. С.	«Октябрьский» совхоз	100	3,8
Гургумов Ц. Л.	—	100	3,9
Тогочев И. Л.	—	100	3,5
Митялов Ю. Л.	—	100	3,5

ЯРУУНЫН РАЙОН

Митыпов Ж. Н.	«Коммунизм» колхоз	100	3,2
Ринчинов Б.Д. Э.	«Дружба» колхоз	105	3,8
Чимитова Д. Ж.	—	100	3,2
Ринчинова В. С.	—	100	3,2
Мунгалова А. В.	«Юбилейный» совхоз	101	2,7
Кузьмин А. В.	—	100	3,0
Данзанов Д.Н. Ц.	«Улаан-Тула» колхоз	100	2,6
Шойдонов Ж. В.	—	101	2,7
Церенжапов Г. Д.	—	100	2,5

ЗАХААМИНАЙ РАЙОН

Гармаева В. В.	«Михайловкын» совхоз	100	4,5
----------------	----------------------	-----	-----

ИВАЛГЫН РАЙОН

Содномов А. Б.	Гуралсалей «Байгал» ажахы	100	4,2
Будаев М. Ж.	Ивалгын ОПХ	110	5,2
Бандаев Ц.О. Д.	Гильбертийн кооператив	100	3,2
Бимбаев Б. Л.	Хурамханы кооператив	100	2,8

ХЭЖЭНГЫН РАЙОН

Шамсутдинов П. Х.	Загаһатын совхоз	107	3,9
Мункуев В. Т.	—	100	3,3
Сагалуева М. М.	—	100	3,2
Цыденжапов Б.Ж. Г.	Могосхойной совхоз	100	3,7
Хажеев Б. П.	Хэжэнгын совхоз	156	4,7
Дашев Ц.Д. Ж.	—	121	4,7
Шойдорова Д. Д.	—	101	3,1
Жигмитов В. С.	—	115	3,7
Бадмажапов В. Н.	—	100	3,7
Самбуев Ю. И.	Хэжэнгын совхоз	102	3,5
Миңусова М. Ш.	—	107	2,7
Шагдаров А. А.	—	101	3,1
Тогмитов Б.С. М.	—	100	3,1

ХЯАГТЫН РАЙОН

Цыбикжапов Г. Д.	Таряшадай ажахы-нуудай Алтайн өблэд	100	3,1
------------------	-------------------------------------	-----	-----

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОН

Чулков А. Г.	Хамтын «Родина» ажахы	105	4,0
Стулев И. В.	Лениной нэрэмжэтэ колхоз	107	4,4
Гильфанов С. А.	—	113	4,2
Иванов В. И.	—	107	3,8
Коробейников Б. П.	—	115	4,9
Варфоломеев И. Е.	—	104	2,4
Хаустов А. У.	—	106	4,6
Васильев А. М.	—	102	4,4
Варфоломеев Н. Н.	—	101	4,3
Иванов В. А.	—	103	4,4

СЭЛЭНГЫН РАЙОН

Цыденов Б.С. Ц.	Сэлэнгын совхоз	125	4,5
Бальжиров А. Т.	—	100	3,2
Найданов В. Б.	—	101	3,8
Чойсоронов В. А.	Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз	108	4,5
Жамьянов А. Ц.	—	102	4,3
Жанов В.Ц. Д.	—	101	4,2
Очиров В. Д.	—	100	4,0
Эрдынеев А. Ц.	—	100	4,2
Акулов А. М.	Хамтын совхоз	110	3,2
Нохошукеева Р. Б.	XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз	100	3,6
Дымбрылов С. Д.	«Эрдэм» колхоз	103	3,5

ТҮНХЭНЭЙ РАЙОН

Ангамаев Е. Ж.	Лениной нэрэмжэтэ колхоз	102	3,3
----------------	--------------------------	-----	-----

ТАРБАГАТАЙН РАЙОН

Алексеев Е. М.	Таряшадай ажахы-нуудай Лениной нэрэмжэтэ нэгэдэл	100	4,3
----------------	--	-----	-----

Васильев Ф. И. — нтажа
Ковалев К. Р. — «хөбтэ»
Сучков П. С. — зүүдэл
Сафонов А. А. — «Искра» колхоз

ХОРИН РАЙОН

Бимбаев Ш. Г.	Удын совхоз	100	3,4
Халудоров С. М.	—	100	3,4
Лужников Н. Г.	«Георгий» совхоз	100	3,4
Мухутдинов М. Г.	—	100	3,4
Будожанов В. Ц.	—	100	3,4
Галсанов И. Д.	—	100	3,4
Шойропов Ц. Д.	—	100	3,4
Игумнов В. Ю.	—	100	3,4
Намдаков Б. Г.	—	100	3,4
Дымбрылов Б. Ц.	—	100	3,4

ЭРЬЕ, ЗУНАГ, ТҮЛГЭ ХАРУУАЛАГШАД СООНОО

Хониншодой фамили, нэрэ, обог	Хониншодой фамили, нэрэ, обог
Будаева Б. З.	Бодоной совхоз
Хашптов Ш. Ц.	«Коммунизм» колхоз
Митыпов Б.М. Ц.Д.	—
Содномдоржиев Э. В.	Инсэгийн колхоз
Тыскеев Г. В.	«Дружба» колхоз

БАРГАЖАНАЙ РАЙОН

Будаева Б. З.	Бодоной совхоз
---------------	----------------

ЯРУУНЫН РАЙОН

Хашптов Ш. Ц.	«Коммунизм» колхоз
---------------	--------------------

ЗАГАРАЙН РАЙОН

Цырендоржиева Б.Х. Ш.ХХI	партийн нэрэмжэтэ
--------------------------	-------------------

ИВАЛГЫН РАЙОН

Балданов В. Д.	Гуралсалей ажахы
Чагдунов В. Ж.	Ивалгын ажахы

ХЭЖЭНГЫН РАЙОН

Ербаев И. Б.	Загаһатын ажахы
Дариев Д. Д.	—
Жамьянов В. В.	Могосхойной ажахы
Содномов Ц. Х.	—

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОН

Калашников Ф. В.	«Забайкальск» совхоз
Чугунов А. А.	Таряшадай ажахы-нуудай ажахы
Гузьянов М. М.	Лениной нэрэмжэтэ колхоз
Кравцов Н. Г.	

ДЭЛХИ ХЭЛЭН ТУХАЙ МҮРНҮҮД

Эхэн хонгор Эхэнэмэн, Энхэрэн дурдан гэжээг Эмгэй буураа ээжнээ. (Х. Н.) Манай уран зохиолчид тэрхэн нэгдэл, орондоо гоё байсан үгнүүдийг зориулахдаа, тэдгээрээ хамааруулан нэрлэж холбоно хэ юм. «Байгалай уналдаа» ариун тунгааг, Басагадай миньэрээн, Эртин манандаа, Эхын альгандаа, Энэрхи дулаан лэ бурнад хэлэмнэй! Эле үгнүүдийг уншахдаа, нэгдэл, хэлэмнэй өөрийнөө хэлэхэд хэди дургин байхыг, тэрхэн хэди нэрлэж тэмдэглэж абахаг байхыг санахад, «Наран тухай, наран тухай, Намдуу аялар дуулаанаби, Намда үгнээн шалаа соогоо Намжаа дайдаа» магтаналби, Угшиш наа, «Нахатай эрхн гайхамаар, Нарай урлин энэмээр, Эдир дүүхэн баясамаар, Эжм хүнэй урмаар...» Урн шүлэгүүдээ бэлдэг бэлтгэй уран зохиолчин ээ, муххаар наба барайншын гомдолтой юм. «Хуурай утандал шэжэм хуялгатайш, Лимбын дуундаа уяагатайш, Байгаа шэнги баян долгитойш, Бархдай шэнги алаг агаартайш, Түрэд хэлэн, бураад хэлэн Түмэн баяраар шамдаа хүргэнэб» Түрэд хэлэндээ түмэн баяраар нусган баялаг далай, Бурьяма эршэтэй аршад гэшээ! (Ц.Б. Бадмаев) Түрэд хэлэн, тоонтын эндэ байндалы — Тэрэннэлд ганса дурлаа бэшэб холодоо, Аха нүхэдөө, түрэлхидөөр Хотынгоо хайхандань Аша хубуунинь хани баян холодоо, гэжэ ахмад уран зохиолшо Д. З. Жалсарев дуулана. Уран зохиолшо түрэд хэлэн манай сэдхэлдэ шэнгэнэй бүхэ хайхан зүйлнүүдтэй — Байгал далай арюун сээр гүн тунгалаг утантай, асар үндэр Саяан уулатай, эхэн зөөлхөн абари зангай, инаг басаганай патам харсатай, уужам үргэн бураад нотагатай, түрэл хототой холон бэйшнээ. Энэ хэлээ түб дээрүү хаананше яба — мартахагүйш. Н. Г. Дамдиновай «Түрэд хэлэн, түрэн дайлаа гэжэ шүлэгнөөн муруудые дурдаха дэвжэ хүрэнэ. Бага дунай мурууд наагараа, «Буряадхан оромнай уужамхан даа, Булгадаа абаха яхал юм, Буураахан абаа эжын нотаг юм даа, Бултанай жаргаха нотаг юм даа!» Д. ТУМУНОВА, Бүрэг Республикнэй РСФСР-ийн хургуулуудай габьяата багша.

УХИБУУДТЭ ЗОРЮУЛАГДААН ЗОХЁОЛНУУДНАА

механик Дамнин тараагаа зураа байха. Тэрэ хүйхэршн эсэггүй хубуудтэ абиншин нэрэ «Юунай» гэжэ хэлээг, хургалга юм. **НЮУНАЙ** Албанай хэрэгээр Ахын аймагта ошоод, Сорогой найман жэлэй хургуулда ошохо гэхэдэм, тинмэ бэлэн бэшэ байба: тэрэ үедэ аймаг соо машинаар ябаха харгы гаргагдаагүй байгаа. Аймагай нэгэ ноён Даша Дашневичийн тинхэ ошохо болоходон, тэрэнэй «ГАЗ-69» машинада нуулажа, үглөгүүр харгада гарабайди. Тэргэн олнгүй дэншээ харгыгаар улаахан ябажа, үдэ багта Хүүрлэн фермэдэ хүржэ эрэгзбайди. Даша Дашневичийн нэгэ малтанайда ороод гарай гэхэдэм, биднээр арасагагүйбди. Гэртэ ороходонмай, бишхэн үхлүүд биднэй хажуугаар эрхлэсэн, нааданхайнуудад асаржа үгэнэ. Гэрэй эзэн этэнэр — аймагай түрүү хаалинш — гэртэ үгэ байба. Тэрэнэй эжм — Долгоржав тэбинтэй танилсад, зугаажа нуулаамнай, гурбайт хубуун тэрэ ноён эбэр дээрэ гаража нуулаам, мори унаһандаа «Ниллоо, Ниллоо гэжэ байгаа үндэлээн. Даша Дашневич харан толгоёе элбээд үнэрлөөд, илгэжэ асууба: — Хэн гэжэ нэрлэйтэбишн? — Доржуудэй. — Эжыншн нэрэ хэн бэлэй? — Сэрэндулаадай! — Баабайшн хэн гэжэ нэрлэйтэй? — Юунай! Тамхилжа хуулан жолоошоннай гүйжэ боолод, шамдуухан газашаа гарашаба. Сай шанажа байһан Долгоржав тэбин нэгжэ зугаалаа. — Эзэнлэшин ямар баабай байба гэшээ? Элшин Барандаа хамхидронкин хүүнүүдэй үхлүүд гэшээ. Юрлөөд, билдээ түрэдэ ябадаг, даб гэбэл, манайда хонолог, үнжээг... — Тэбин, Доржуудайтай абангаа зарне мэдээг халаа бэрхэй хубуун байна, — гэжэ Даша Дашневич хэлээб. — Үгэ, Доржуудай өрөөр хаанайда мэдээг үржээд асуу халаа, баабайгаа зарне мэдээгү байһан аад, харин мунөөдөр мэдээг болошоононын, гайхалтай байна. Эрэгшлэй үгнэшин баабайшн нэрэ «Юунай» гэжэ ойгуулаа ха юм. Долгоржав тэбин шанахан нүтэй ногоон сай уужа дулаасад, замаа үргэлжээд үнжээд. Даша Дашневич нууридаа лаб нуужа абаһаар, жолоошонлоо асууба: — Манай Орлигто Нюунай гэжэ нэрлэй хэлэ хүн биш хаб? — Минш мэдэхэ хоёр лэ хүн байха. — Шиний гурбадахинь болоно гүш? — Тинмэ гурбадахинь болоно. Даша Дашневич, намайэ тэрэ хубуунэй эсэгэ гэжэ бу наагтай. Нүүдэл кингоб

НЭГЭ МҮНГЭН

Бата Буда хоёр нэгтэ номой магазинда оробо. Тэнхэ гоё зурагтай номууд байба. «Най гэдэг юм ба, муу гэдэг юм бэ?» гэжэ нэрлэй галар дээрэ гоё зурагтай номы Бата шэлэжэ абаба. Мүнгээ тоолоходон, нэгэ мүнгэн дуташаба Бата Будаһа нэгэ мүнгэ эрнэб. Буда гүрэнш дуулашагүй болоод, газашаа шамдуухан гарашаба. Наймаалагша Батада ном үгөөд, — Ионин ном уншаха дуртай халаа манай магазинда ходо эрдэг боло. «Муу гэдэг юм гэжэ бэ?» гэдэгтэ тэрлээгэ ошонон гүрэншөө асуугаарай, зүү! — гэжэ захиха.

НАРАН УНТАДАГ ГҮ?

Эжын хубуугэ унтуулжа ялахдаа, ингэжэ хэлээб: — Наранай орохооло, бүхэ амитан унтардаа орожо, бүхэр унтадаг ха юм. Унтардаа ороод хэбтэйш Бата асууба: — Эжм аа, эжм, газар харанхы болоходо, наран унтадаг гү? — Унтадаг, бүхэлн хүннөөд угаа бүхэр унтадаг юм, — гэжэ эжын харюусаба. — Эжм, хэлэгтлин даа: наран хүнжээдөө бухад унтадаг гү? — гэжэ Содном нонхробо. Эжын даб гэлээр харюу олохо ялаба. Тэд харюу үгэрхэ хэрэгтэй ха юм. — Наранай бүхэлн үдэртөө ажад хэмэ эсэшлэн байха, харанхы болоходо, хубуун дулаан хүнжээдөөр хушаад, сээр агаараар амилжа, бухангүй унтадаг юм, — гэжэ эжын хубуугэ унтуулхын арга бэлэршэ.

ХҮРДАН МОРНИ

Эрхэтэ тэбин, таабайдаа айлаар ошохоо хүнтэн машинаараа гүйлгэнэ. Улааншгүй мори тэргээр ябажа ябанан Жамса таабайе хусөөд, баабайн машинаа зоогожо, танил үбгэнтээ зугаалаа. — Хурдан лэ моритой болоо ха юмта, — гэжэ таабай хэлээд, тэргэнэ буужа, шэнэ машинньн хоёр алыгаара эльбэжэ байгад үзэбэ. Улахан хөөрлөдөж, шэнэ хонинго мэдлээд, машинадаа нуужа, саашаа ябаба. Жамса таабайн мори машинатай нажа тэсэхэб: тэднээ холо таларшоо хааб даа. «Жигулингаа» хойто сонхоор хараад нууһан Эрхэтэ ингэжэ хэлээб: — Баабай, баабай, Жамса таабайн ээрдэ моринэ машинадад хурдан болгоо наа, биднэлээ нимэ холо талархагүй байгаа даа!

ОЛОНДО МЭДЭЭСЭХЭ

складууд бодохдооно, мэргэжилтэд бэлдэгдэ байб. Эндэ эмхидгэлдэйн олон эвчин, минган кооперативууд тухай өндөрүүд дээрнээ элдхэдэг болоо. Гэбшье барйгарай урсаа гарганын хэмжээгээр, нундшөөд, дээшлэжэ үгөөгүй. Совет орной трантор болон комбайнуудые хонше абаха, ашаг, лаха дургай байба. Юундэб гэхэдэ, барйгар ургууладг гэжээхэн үчүстөгүүд дээрэ тэдэ томо гэшин тракторнууд аргаад эрхлээд, газарно ургуулаха болоно? Тинмэ болохоороо томо гэжинэ тракторнууд тэндэ инажашье ашгалагдаха аргагүй болоо. Ласой тарнашад 5 жэлэй саад тэр манай дурдахан кооперативууд хаа арсаха баатай болоо лян, Мунөө тэндхи тарнашад индээшлэ гегераторнуудые ааша зөөхэ автомашинуудые хамтын хусөөр худалдажа абана. Өөргөмнэй шууха хэрэгтэй трактор болон бусад техникэ бухал шэнги бөг ногоондо дарагдажа хэбтэнэ. Ласой кооперативууд тэрэ техникын түлөө мүнгэ түлэхэ зэрэгтэй юм баа. Зүгөөр түлэхэ гэхэдэм, мүнхэн валюта, тэдгэнээд байхагүй. Манай техникэ аймагшье тула хүргөөгүй гээд тэмдэглэе. Ласоэ эдэ техникэ абаашажа, бог шоройдо, бог ногоондо дарууланай түлөө гээжэ эмзэгтэй хүүнүүдөөн нэрлэхэ сар хүржээ эрэг гэе. Урдан КПСС-эй ЦК-гай секторые дагша байһан. Тэрэ тушаалай удаа Ласоэтой СССР-эй элчин сайд болон Юрий Яковлевич Михеев нэг түрүн нэрлэхэ хэрэгтэй. Тэрэ 1986—1990 онуудта манай ороние Ласоэ түлөөлжэ байгаа. Эдэ шон сайд Михеев ондоо на намжэ тэсээгүй зантай байһан хүн. Өөрынөө панамжа хэлэһэнгээ түлөө «Правда» газетын корреспондент Анатолий Шелудько тэрэнэй зүгөө «мушхалгэдэ» оройн байха. Эдэ муруудые бэлтгэ мүн лэ Михеевэй ваналтаа хүртэнэ юм. А. ГАЛКИН.

АЙНАНЬАА АДА ШҮДХЭР...

Ласой Бьентьян хотондоо ходо бишхэн эхэнгэ предпринт би юм. Тус завод хүүдөө айнаын абагта томо ошон техникэ занабарилжа өһотой байгаа. Советска Союзай туһаламжаар бодохдоон завод ошон тухээрлэгүүдээр, занасной частындар хангаданхай. Совет-лаос хани байсанайн тэмдэ Солонго болохдоглон тус өһөнгийн хангуулар ходо шахуу гаралагби. Томо тракторнууд, запас частындудтай томо хайрсагуд эн-дэнх нотагай гоё нотоондо дарагдашоод байдаг юм. Ласоэ арал эндэ эмзэгтэй бэнэ. Тэднэр 1975 он болотор феодализмын шатада байһа, наа социализмын сэхэ замар уршижа дахшаа өһотой байгаа бишү. Маной оройн «этеретигүүдэ» тарнашад бүлэгүд өһотон гэжэ Ласоэи хүтэлбэрлэгшэдтэй ойлуугаа бишү. Ушар тинмээ эндэ «социализм байгуулын тула» хүндэ тракторнууд, томо гэшин комбайнууд болон бусадшье техникэ СССР-һээ асаргадан байһа байгаа... Эдэ техникэ занабарилжа мастерскинууд, тулшинь са турхисын матерналинуудые хадагалха

МОСКВА. Нислэл хотодомай 5-һаа 12 хүртээр наһанай үхлүүдые түрээрэн сүлдхил туршада

намааруулжа байхэ үлгэр онгодохой албан үгээдэ. Гаисардйлан үхлүүд тэлефоноор хонхолодо, үлгэр онгохонуудые шаниха аргатай болоо. Ямар нэгэ үлгэр шанижа намаархын тула үхлүүд биднэд хонхолодог гээд тус албанай хүдэлмэрийгшээ хөөрө.

УХИБУУДЫЕ НАМААРУУЛХА АЛБАН

нэ. «Гол түлэб үлгэр хөөржэ үгэхэ үхлүүд гуйдаг, — гэжэ тэрэ хэлэнэ. — Ямар асуудалаар нонхродог байһше мэдэжэ абаад, бид элдэб онтохой үлгэрүүдые хөөржэ үгээдэгбди. Сэжээр мэдэхгүй байгаа наа, номшоо уншажа үгэнэбдэ.» Түрэлхидэй гэртэ гансаарайн орхинон 6 — 7 наһантай үхлүүд биднэд олоор хандадаг. Үхлүүнэй гунгажажа, хэхэ юмжээ олохо ядахадшье тэрэние намааруулха, хүхэр гэжэ оролддогбди. Тэд ганса намаархын түлөө үхлүүд хонхолодог бншэ. Дэлгүүрэй харилсан тэднэшинье дайраа бншэ гү? 11—12 наһантайшуул амаралтынга үдэ хаана ажалда орохоор ба, хэдэ шэнээн мүнгэ олохообид гэхэ мэтэ асуудалуулаар нонхродог юм. Хүүгэдые хангадаг энэ албан үлгөөнөө эхлээд, түрэлхидэй гэртэ бусатар эабда сулөөгүй байдаг юм. Гадна үхлүүдэй эхэ, эсэтээр мүн лэ энэ тэлефон мартадаггүй. Үлгэрнөө гү, али үлгэрнөө тэдэ хонхолодо, хубуугэ гү, али басагана хайһан гэжэ хүмүүжүүлэхэ, хургуулаһан яажа туһалаб гэжэ мэтэ зүбшөөлүүдые гуйдаг. Үлгэр онтохонуудые хөөрэдэг элдхэн хүдэлмэрилгээд тэднэние баһа анкаралтайгаар шанижа, хэрэгтэй зүбшэл үгэхэе оролддог гэшэ. (ИТАР-ТАСС).

ЗАХИЛ ХЭГШЭДЭЙ АНХАРАЛДА

Хүндэтэ уншагшад! 1993 оной газетэ, журналуудта захил хэлгын сэн ургаа гэжэ дуулаад байгаа өһотой.

Захил хэлгын сэн хоёр хубинаа бүридэдэг болобо: нэгэдэхинь — каталог соо заагданан сэн. Редакци, хэблэлэй бүхы гаршануудые тооложо үзөөд, тэрэнше тогтооно. Манай газетын нэгэ харын сэй — 12 түхэриг 50 мүнгэн, гурбан харын — 37,50, зургаан харын — 75 түхэриг. Оролонмай бүхы түхэлэй хэблэл захилга даб дээрэ, үнэ сэнгүүдэй тогтуурингүй байһан ушарһаа, 6 нараар хэгдэ болонхой.

Захил хэлгын хоёрдохин сэнгэе ногагудай хэлхэ, холбошоод өһөдөө тогтооно. Манай Бурыад Республикн хэлхэе холбоной зургаан — «Рос-связинформын» предпринт республикаа гурбан зоно болгохо хубаагаад, зоно бүхэндэ хэблэл уншагшадта хүргэлгын тариф тогтообо. Тинхэдээ тэднээр бодото гаргашануудтаа үндэлэлэнэ. Г-дехи зонодо гансал Улаан-Үдэ хото ороно. Почтын хүдэлмэрилэгшэд энэ зоно соо газетэ тараахын тулада номер бүхэнэй 1 түхэриг абана. Хэрбээ Улаан-Үдэдэ ажаһууна «Бурыад үнэинше» хахад жэлээр (6 нараар) абаха гэжэ наа, нимэ мүнгэ түлэхэ болоно: газетын 6 харын сэн 75 түхэриг, зургаан нара соо тэрэ 130 улаа гараха. Тэдэ уншагшадта 130 түхэригөөр (тариф 1 түх.) абаашагдаха болоно. Газетын хахад жэлэй сэн хангалгын хахад жэлэй сэн хоёрые (75+130=205) нэмэхэдэмнэй, захил хэлгын эсэсэй үнэ сэн 205 түхэриг (6 харын) болоно.

200 модоной зайда оршолог бүхы районууд 2 дохи зонодо ороно. Энэ зонин тариф 1 түхэриг 10 мүнгэн. Тус зонодо Загарайн, Кабанскийн, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалийн, Сэлэнгын, Тарбагатайн, Хорини, Ивалгын районууд ороной.

Бусад районууд — Баргажанай, Бэшүүрэй, Яруунын, Эдлин, Захаамнай, Хурамханай, Хяатын, Түнхэнэй — 3-дахин зонодо оруулагдажа, тарифын 1 түхэриг 20 мүнгээр сэнгэдэлхэ.

Харин Баунтын, Ахын, Хойто-Байгалай, Муйскын районуудта почтын агаарай онгосоор абаашагдадаг гүлөө 3-дахин зонин тариф дээрэ үшөө 20 процент нэмэгдэнэ. Үшөө нэгэ нимэ ажаглалта биш. Ерэхэ жэлэй хэн нэгэн ондоо тэр ажаһуужа байһан хүндэ захил хэжэ шадахагүй. Юундэб гэхэдэ, почтын хүргэл-

Министерство «Связи» СССР
«Союзпечать»

АБОНЕМЕНТ НА ГАЗЕТУ **50901**
(ИНДЕКС ИЗДАНИЯ)

«Бурыад үнэ» КОПИЧЕСТВО КОМПЛЕКТОВ:

НА 1993 ГОД ПО МЕСЯЦАМ:											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда: _____ (Почтовый индекс) _____ (Адрес)

Кому: _____ (Фамилия, инициалы)

ДОСТАВОЧНАЯ КАРТОЧКА НА ГАЗЕТУ **50901**

ПВ _____ МЕСТО _____ ИТЭР _____

«Бурыад үнэ»

НА 1993 ГОД ПО МЕСЯЦАМ:											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда: _____ (Почтовый индекс) _____ (Адрес)

Кому: _____ (Фамилия, инициалы)

гын түлбэри регион бүхэндэ ондо ондоо байха. Хэрбээ тон хэжэр «Бурыад үнэ» бшүүлжэ бэлгэлэхээ наана наа, ажаһуужа байһан газартань лэ ошохо, захил хэжэ үгэхэдэ болохо. Саашань, абонементын квантанци яажа бэшэхэ тухай хэлэе. Захилайнгаа сэн бэшэдэг газартань хоёр сэн харуулха болонобди; дээрэн — каталог соохи сэн, дорон газетэ хүргэлгын түлбэрин сэн бэшэгдэхэ болоно. «Бурыад үнэ» газетые Улаан-Үдэдэ захигша абонемента квантанци дээрэ, жэшэнь, 75, 130 гэлэн (6 харын) тоонуудые бэшэхэ зэрэгтэй.

Угай бэшгэй ула мүрөөр

(Түгэхэл. Эхниний августын 20-ной номерто).

«БИ АШАБАГАДБИ»

Цынгүней Содном — ху-бүүн Лэгдэн, Могогорой Чаг-дарай зээ. Лэгдэн Тамчаага наамгай. Тэндэ ажаһуудаг, үхибүүдэнь байгаа ёһотой. Содномой үхин — Сэрэмжэл, Балькиров Дэнзэний һамган, үхибүүдэй, Гомбын Очирой эзээр. Содномой үхибүүд — Начиханһаа хойшо долоодохи үе, Цыгүней аша, гүшанар — наймадахи үе.

—Дари-Сүрүн бол Чандаран Заабунанай зээ, Чойдоб Найданай нагаса — Юсүдэйн Бадма, Найданай хубуун Ой-лоб. Ойдо олон үхибүүдэй. (Петропавловка тосхондо ажаһуудаг Вася г. м.). Эдэ үхибүүд Жамбал Заадоржини эзээр. Жабананай Дашидоржин үхибүүд олон: 3 үхид, 2 хубууд. Хубууд Александр Гомбодоржо хоёр, гэр бүлэнүүд — Зана-менска, Багларинца, Ханда —Эгэтын-Адагта гээ мэтэ. Эдэнэй үхибүүд Начиханһаа хойшо 10-дахн үе болоно. Чойдобой Егорой үхин Бургалтайда байха, нагасань —Хэнээлэйн Доржо, Сани-жабын бол Пошолойхин. Борбойн Эшэнабай Жа-лцанай 4 хубууд — Солбо, Лэгдэн, Гуржаб, Чагдар-Сү-рүн, булгадаа Балгаага Гом-бын эзээр. Лэгдэн 2 ху-бүүдтэй, 2 үхидтэй. Хубуу-дын — Бадмажаб Цыре-доржо хоёр. Ухидын Дари Хандажаб хоёр, Эдэнэр Жа-лцанай Цэбээнэй эзээр.

Гуржаб 2 хубуудтэй — Дамдинжаб Баточир хоёр байһан үхин—Ханда. Нага-сань—Гатабай Дугар. Бато-чир Ханда хоёрой үхибүүд олон, өһөлөө хуу үхибүүд-тэй. Солбо—бае хун. Чаг-дар-Сүрүн гэрэ үелэ шэнэ айл байгаа.

Эшын Цэрэнэй 4 хубууд —Тудуб, Лубсанцаб, Ханда-жаб, Дугарсүрүн, үхидын Даримаа, Цэбээн. Эдэ бэй-галда Дэмчигэй Доржин ээ-нэр.

Эшын Цэрэнэй нэгэдэхи үхин—Даримаа, Бургалтай-да хадамда Урбаа Дармаа-гай гэрэн Санга гэдэг тү-рүүшын эсэгын хубуунгай байха.

Эшын Цэрэнэй нэгэдэхи үхин — Цэвээ, Омгосолч Гүрчинэй гэрэн байһан (үн-дэр-набатой, 1990 ондо нүр-лэһэй). Хоёр бага үхидын түрэдэеэ үргэдэһэй, та-дэр Жимээ Сэржаб хоёр, Жимээ хадма Дармабалтай Гомбожабай гэрэн (үхи-Гал-цина, түрэдэеэ үргэдэһэй, Хамаганстанай бэр бэр-он, олон хубуудтэй. Нэс-селеник тосхондо ан-а-һуудат). Луба Бургалтай ба-ри. Цырендоржин Намгал, Галуута-Нүүр хотоло аману-дэг, Сэржабын хадма За-абун Чагдаржаб гэрэн (олон үхибүүдтэй).

УНИШАГАДАЙ АНХА-РАЛДА. Энэ «Ашабагадай домог» 1377 онһоо урагша эсэгэ үбэгдэй аман үгүүдээр дамжуулагдана ибаһан ба-на. Ашабагадуудай хэдэ он-до Монгол ороһоо нүүжэ эрхэн бэшгэдэггүй.

ПРОВЕРЬТЕ ПРАВИЛЬНОСТЬ ОФОРМЛЕНИЯ АБОНЕМЕНТА! На абонемента должен быть проставлен оттиск кассовой машины. При оформлении подписки (переадресовки) без кассовой машины на абонемента проставляется оттиск календарного штампа отделения связи. В этом случае абонемента выдается подписчику с квитанцией об оплате стоимости подписки (переадресовки).

ДАСАН АРАМНАЙЛАГДАБА Захааминай аймагай харьяата газар дээрэ хоёрдох дасан — Бургалтайн дасан дахинаа нэр-гээгдэжэ баригдаба. Тү-рүүшын дасан эндэ 1854 ондо баригдан байгаа. Шэнээр нэрэгдэһэн Бургалтайн дасанин Ивалгын дасанай дид-хамба лама Жамьян эр-жэ арамнайлаа. Даса-нин нээгэдэ захаами-найхидһаа гадна, хүршэ Эдэньшын аймагай зон олоор эрээ.

БУРЯТИЯ мүнвэдэрэй номерто «Виват, Россiя!» Хүлгөө хүдхөөн үггэрхэ ёһотой, ажал хэрэгэ эхилхөөр болоо — гороведэй түрүүлгшэ В. Иволгетай хэлэн хөөрлөөн. «Россiя нонин» — мэдээ-сэлчүүдэй сумхулбар. Түрүү хоншоодой респу-бликанса зүблөөндэ зориул-ла. В. Иволгетай бэлдэһэн тухсай хууданан Соудуу: түшүүрлэтэй байдал «Бюджет үггэ» — Т. Жимбуевагай корреспонденци. Буряад түрэн үнэр-гөхэ тухай М. Данчиновагай дуралдаһан сценарий.

Хорини аймагай үрдэгдэ бүлгэмэй совдэй дэ-дэеэ «Хүн ба Байгали» хуудангай үндэс үггэрхэ ёһотой, ажал хэрэгэ эхилхөөр болоо — гороведэй түрүүлгшэ В. Иволгетай хэлэн хөөрлөөн.